

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/161365,80-rocznica-roz poczenia-Akcji-Reinhardt-zaglady-Zydow-w-Generalnym-Gubernatorstw.html>
25.04.2024, 10:58

80. rocznica rozpoczęcia Akcji Reinhardt - zagłady Żydów w Generalnym Gubernatorstwie

Data publikacji 16.03.2022

Z 16 na 17 marca 1942 r. do obozu Zagłady w Bełżcu przybyły pierwsze transporty Żydów z Lublina i Lwowa. Działaniom tym Niemcy nadali kryptonim „Aktion Reinhardt” - na cześć szefa Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy Reinharda Heydricha. Ofiary operacji Reinhardt zabijano głównie w specjalnie zorganizowanych niemieckich obozach zagłady w Treblince, Bełżcu i Sobiborze. Miejszem kaźni był również obóz koncentracyjny na Majdanku. Ludobójstwo Żydów w Generalnym Gubernatorstwie było integralną częścią przeprowadzanego przez władze Trzeciej Rzeszy „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej w Europie”.

To, co Niemcy określali ostatecznym rozwiązaniem kwestii żydowskiej, dopiero z czasem przybrało formę masowego wyniszczania, ludobójstwa w formie i skali niespotykanych dotąd w Europie. Na początku nie było jasne, w jaki sposób III Rzesza ma się pozbyć Żydów. Rozpatrywano różne koncepcje, od Madagaskaru, poprzez rezerwat w dystrykcie lubelskim, aż po wysiedlenie na terytoria wschodnie, zdobyte w wojnie z Rosją.

Do 1942 r. zagłada ludności żydowskiej w Generalnym Gubernatorstwie miała charakter pośredni. Dokonywała się głównie za murami gett. Okrutne żniwo śmierci zbierały wówczas głód, choroby, praca ponad siły oraz egzekucje. Jednak już od lata 1941 r. Niemcy przystąpili do metodycznej eksterminacji Żydów, poczynając od terenów zajmowanych wcześniej przez ZSRS. Specjalne oddziały (Einsatzgruppen) rozstrzeliwały ludność żydowską.

Następnie na konferencji w podberlińskim Wannsee w 1942 r. ustalono logistykę planu wymordowania wszystkich europejskich Żydów. We wspomnianej konferencji wzięły udział najważniejsze osoby odpowiedzialne w Rzeszy za sprawy żydowskie. Decyzje grona zaledwie 14 osób przełożyły się jednak na zmianę dotychczasowej polityki: odejścia od prześladowań Żydów na rzecz ich systematycznego ludobójstwa. Odnosiło się to zwłaszcza do tych, którzy nie mogli być źródłem darmowej pracy lub kapitału.

Na konferencji ustalono m.in. praktyczne aspekty operacji i podział zadań między poszczególne urzędy. Postanowiono o wdrożeniu na większą skalę rozwiązania, z którym eksperymentowano już wcześniej - zagazowywania. Zarówno chemikalia, jak i budowa stosownej infrastruktury miały zostać opłacone ze środków odebranych Żydom podczas

aresztowań. Realizację operacji powierzono Odilo Globocnikowi, dowódcy SS i policji w dystrykcie lubelskim Generalnego Gubernatorstwa.

Rozpoczęcie operacji „Reinhardt” datuje się na 15 marca 1942 r., gdy zaczęły się deportacje żydowskich mieszkańców Lublina i Lwowa do obozu zagłady w Bełżcu. Później włączone zostały do niej także obozy w Sobiborze i Treblince. Akcja „Reinhardt” trwała od marca 1942 do listopada 1943 roku. W jej wyniku Niemcy zamordowali około dwóch milionów Żydów (za pomocą gazu Cyklon B). Większość uśmierconych stanowili Żydzi z terenów Generalnego Gubernatorstwa, z okręgu białostockiego i Komisariatu Rzeszy Wschód. Wśród ofiar była również ludność żydowska z Protektoratu Czech i Moraw, Słowacji, Rzeszy, Austrii, Grecji, Jugosławii, Francji, Holandii i Białorusi.

W grudniu 1942 r. obóz w Bełżcu został zamknięty (zaprzeszał przyjmowania transportów z więźniami), co spowodowane było pogarszającą się sytuacją Wehrmachtu na froncie wschodnim. Przez następne miesiące Niemcy zacierali ślady swoich zbrodni poprzez palenie ciał zamordowanych wcześniej w krematoriach.

W celu upamiętnienia ofiar niemieckich zbrodni Instytut Pamięci Narodowej przygotował na terenie całej Polski szereg przedsięwzięć. Ponadto przez cały rok organizowane będą konferencje naukowe, sympozja, wykłady, dyskusje, seminaria, pokazy filmowe, wystawy i konkursy. Pojawiają się publikacje naukowe i popularnonaukowe, a także dodatki prasowe. Już teraz zachęcamy do zapoznania się z poniższymi materiałami przygotowanymi przez pracowników IPN.

- [Portal IPN o niemieckich obozach zagłady](#)

Artykuły opublikowane w portalu [przystanekhistoria.pl](#):

- [Zbrodnicza Akcja „Reinhardt”](#)
- [Akcja „Reinhardt” na prowincji. Przykład Markowej](#)
- [Warszawa w kontekście Einsatz Reinhardt](#)
- [„Nikt nie wierzy w pełną zagładę”. Akcja „Reinhardt” w okupowanym Krakowie](#)
- [Krwawy sierpień. Zagłada radomskiego getta](#)
- [Odilo Globocnik – ekspert Himmlera do spraw Zagłady](#)
- [Fala płynie z tobołami na plecach, w rękach... Zagłada Żydów z Mielca](#)
- [„Erntefest” \(„Dożynki”\) 4 listopada 1943 r. – egzekucja żydowskich więźniów obywateli austriackich, słowackich i polskich w niemieckim obozie pracy w Poniatowej](#)
- [Akcja wysiedleńcza w gettach na terenie powiatu buskiego](#)
- [Meldunek o dokonanej zbrodni](#)
- [„Żydowska społeczność Kolbishov już nie istnieje”](#)

- [Bunt w Treblince II](#)
- [Stanisławowski „młyn śmierci”](#)

Materiały popularnonaukowe i multimedia:

- Aktion Reinhardt i Zagłada polskich Żydów - w kręgu mechanizmów i sprawców
[DYSKUSJA ONLINE]

<https://www.youtube.com/watch?v=q93iIHU3MJQ>

- Aktion Reinhardt - Między mitem a rzeczywistością - najważniejsze wydarzenia XX wieku
[DYSKUSJA]

<https://www.youtube.com/watch?v=21AXu9CHbEk>

- Eksterminacja ludności żydowskiej w świetle raportu Jürgena Stroopa - cykl „Historia zza kulis”

<https://www.youtube.com/watch?v=2JU3PLfO86I>

- Zagłada Żydów na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką - dr Kinga Czechowska
[WYKŁAD]

<https://www.youtube.com/watch?v=Wrw-akvCZwk>

- 16 lipca 1942 roku Niemcy utworzyli getto w Przemyślu

<https://www.youtube.com/watch?v=pK2SRE0Y32E>

-13 marca 1943 r. Niemcy rozpoczęli likwidację getta w Krakowie

https://www.youtube.com/watch?v=_aBDkf8ph4k

Do pobrania:

- [Biuletyn IPN 6/2017 - Einsatz Reinhardt Zagłada Żydów](#)
- [Rozwiązanie kwestii żydowskiej w dystrykcie Galicja. Raport \(Fritza\) Katzmanna](#)
- [„Żydowska dzielnica mieszkaniowa w Warszawie już nie istnieje” - raport Jürgena Stroopa](#)
- [Terror, Holokaust, Represje. Społeczność żydowska pod władzą niemieckiego i sowieckiego totalitaryzmu na ziemiach polskich 1939-1945 - katalog publikacji IPN 2000-2021](#)
- [Teka edukacyjna: „Polacy ratujący Żydów w czasach II wojny światowej”](#)

Książki:

- [Akcja Reinhardt. Zagłada Żydów w Generalnym Gubernatorstwie, pod redakcją Dariusza Libionki, Warszawa 2004](#)

Wystawy:

- [Wystawa IPN z 2002 r. „»Aktion Reinhardt« - zagłada Żydów w Generalnym Gubernatorstwie](#)